

Akāṅkṣā, Yogatā and Sannidhi

Amba Kulkarni

Department of Sanskrit Studies
University of Hyderabad

Ākāṅkṣā is the desire on the part of a listener to know
(*jñātum icchā*)

Two types of expectancies

- utthita ākāṅkṣā (aroused)
- utthāpya ākāṅkṣā (to be raised)

Utthita ākāṅkṣā (aroused)

- mutual, direct, natural
- niyatākāṅkṣā: yathā kriyākārapadānām parasparākāṅkṣā

rāmaḥ vanam gacchati

Utthāpya ākāṅkṣā (to be raised)

- unilateral, potential
- aniyata

rāmasya pustakam
nīlamī kamalam

Yogyatā (Congruity)

Suitability / mutual compatibility / fitness of meanings

- अर्थाबाधः (absence of obstruction in meaning)
(Tarkasaṅgraha)
- परस्परान्वयप्रयोजकधर्मत्वम् (a property of promoting the mutual relationship) (Paramalaghumañjuṣā)
- बाधकप्रमाविरहः (lack of hindrance of valid cognition)
(Tattvacintāmaṇi)
- सम्बन्धारहत्वम् (ability to establish a relation)
(Vākyārtha-mātrkāvr̥tti)

- पयसा सिञ्चति
(He) wets with water
- अग्निना सिञ्चति
(He) wets with fire

Sannidhi (Proximity)

पदानामविलम्बेनोच्चारणम् (Tarkasaṅgraha)

(an utterance of words without any gap)

अव्यवधानेनपदजन्यपदार्थोपस्थितिः

(the presentation of word meanings without any intervention)

giriḥ bhuktam agnimān devadattena

hill is_eaten fiery by_Devadatta

गिरिः भुक्तं अग्निमान् देवदत्तेन

Ranking the Solutions

kartā > karma > karaṇam > ...

कर्ता > कर्म > करणम् > ...

$$\text{Cost} = \sum d(i, j) * R(k)$$

where $R(k)$ is the rank of the relation k , which is between W_i and W_j .

1. यानम् yānam कर्ता kartā, 3
2. वनम् vanam कर्म karma, 3
3. गच्छति gacchati

$$\text{Cost: } 2 * \text{rank}(\text{kartā}) + 1 * \text{rank}(\text{karma})$$

$$\text{Cost} = 2 * 1 + 1 * 2 = 4$$

1. यानम् yānam कर्म karma, 3
2. वनम् vanam कर्ता kartā, 3
3. गच्छति gacchati

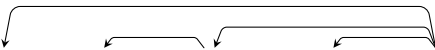
$$\text{Cost: } 2 * \text{rank}(\text{karma}) + 1 * \text{rank}(\text{kartā})$$

$$\text{Cost} = 2 * 2 + 1 * 1 = 5$$

Sannidhi (Proximity)

रामः ग्रामं प्रविश्य प्रासादं पश्यति

rāmaḥ grāmam praviśya prāsādam paśyati

rāmaḥ grāmam praviśya prāsādam paśyati

रामः दुग्धं पीत्वा शालां गच्छति
rāmaḥ dugdhamṁ pītvā śālām gacchati.

समानकर्तृकयोः पूर्वकाले (3.4.21)
samānakartṛkayoḥ pūrvakāle (3.4.21)

तपस्वी वाल्मीकिः तपस्-स्वाध्याय-निरतम् वाग्-विदाम् वरम् मुनि-पुङ्गवम् नारदम्
परिपप्रच्छ

तपस्-स्वाध्याय-निरतम् तपस्वी वाग्-विदाम् वरम् नारदम् परिपप्रच्छ वाल्मीकिः
मुनि-पुङ्गवम्

दृष्ट्वा तु पाण्डव-अनीकम् व्यूढम् दुर्योधनः तदा आचार्यम् उपसङ्गम्य राजा वचनम् अब्रवीत्
यौवन-काले रामः दशरथस्य आज्ञया मुनेः विश्वामित्रस्य यज्ञम् राक्षसेभ्यः रक्षितुम् वनम्
अगच्छत्